

Pārskats par 2003.gada 1.pusgadā atzītām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem

2003.gada 1.pusgadā Latvijā reģistrēti 252 pirmreizējie arodslimnieki, kas ir par 18% arodslimnieku vairāk kā pērn šajā pašā periodā. Turklāt vienam cilvēkam nereti ir konstatētas vairākas saslimšanas.

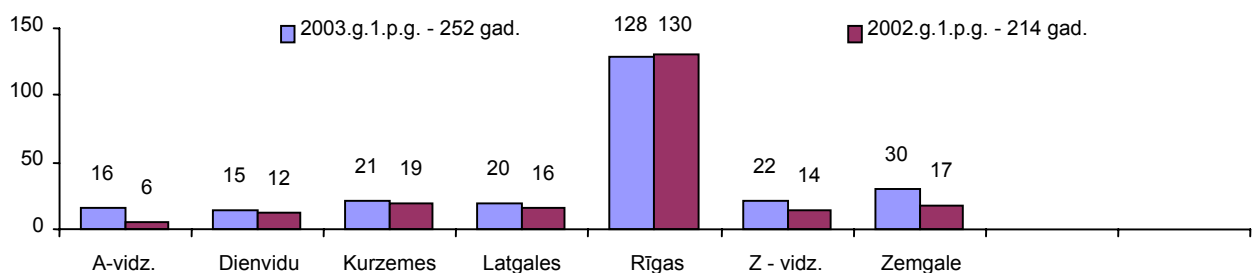
Valsts darba inspekcija 2003.gada 1.pusgadā no P.Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ĀKK arodslimībās saņēma 344 (2002.g.1.p.g. – 281) darba vietas higiēnisko raksturojumu pieprasījumus, uz kuriem pamatojoties tika apsekoti 269 uzņēmumi, sastādot 478 darba vietas higiēniskos raksturojumus un izziņas. 85 gadījumos uzņēmumi bija likvidēti vai pārtraukuši darbību, tāpēc apsekot darba vietas nebija iespējams. Apsekojot uzņēmumus, valsts darba inspektori – higiēnisti novērtēja arī darba vides iekšējās uzraudzības sistēmas un ielāņtos preventīvos pasākumus nodarbināto veselības un darba drošības uzlabošanai, sastādot 20 aktus – rīkojumus, konstatēto pārkāpumu novēršanai un 55 apgaismojuma, trokšņa līmeņa ekspresmērījumu protokolus.

Analīze parāda, ka 42% arodslimnieku strādājuši sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, 37% akciju sabiedrībās, pa 6% pašvaldību un valsts uzņēmumos. Visvairāk arodslimības ir apstiprinātas nodarbinātajiem ar darba stāžu no 31 līdz 35 gadiem – 28%, no 21 līdz 30 gadiem – 27% un no 36 līdz 40 gadiem – 21%.

38% arodslimnieku kaitīgo darba vides faktoru ietekmē strādājuši 20 līdz 30 gadus, 17% no 16 līdz 20, 15% no 31 līdz 35. Tas liecina par nesakārtoto darba vidi pirms vairākiem gadiem. Tomēr arodslimnieku skaita pieaugumu var saistīt arī ar arodveselības jautājumu nerisināšanu uzņēmumos, kuros ir atklātas arodslimības, jo tikai 24% gadījumos ir veikta riska analīze, 38% kaitīgo faktoru instrumentālie mērījumi, 38% arodslimnieku izgājuši obligātās veselības pārbaudes, 73% ir izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi, 83% saslimušo ir instruēti darba drošībā un veselības aizsardzībā.

Konstatēto arodslimnieku skaits Valsts darba inspekcijas reģionos salīdzinājumā ar iepriekšējā gada analoģu periodu parāda 1. grafiks.

1. grafiks. Arodslimnieku skaits reģionā.

Analizējot arodslimības redzams, ka no apstiprinātajām arodslimībām pirmā lielākā grupa ir nervu sistēmas slimības – 27% (2002.g.1.p.g. – 7%). Pārsvārā diagnoze ir karpālā kanāla sindroms dažādu profesiju pārstāvjiem, kuri ilgstoši strādājuši lokālās vibrācijas, pirkstu un plaukstu statiskās pārslodzes un vienveidīgu kustību ietekmē. Jāatzīmē, ka nodarbinātajiem un darba devējiem ir grūtības noteikt fizisko pārslodžu riskus, kas nav saistīti ar smagumu celšanu, pārvietošanu, īpaši lokālos atsevišķu muskuļu grupu sasprindzinājumus.

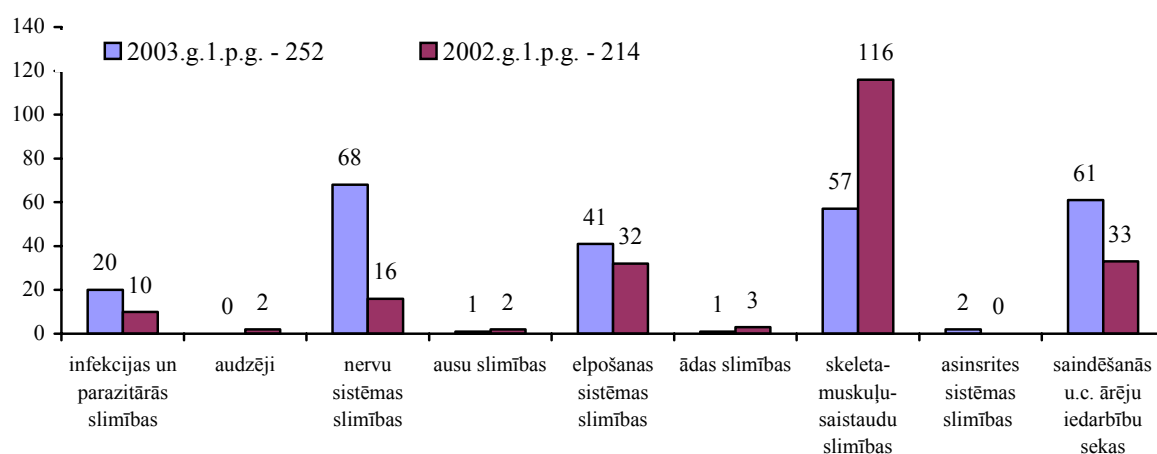
Otrā lielākā arodslimību grupa ir saindēšanās u.c. ārēju iedarbību sekas – 24% (2002.g.1.p.g. – 15%). Tajā skaitā 6 saindēšanās ar smagiem metāliem un 55 vibrācijas slimības. Salīdzinot ar 2002.gada 1.pusgadu 1,8 reizes pieaudzis ar vibrācijas slimību saslimušo skaits. Tāpat kā iepriekšējos gados vibrācijas slimība pārsvarā apstiprināta dažāda transporta vadītājiem, kuri ilgstoši strādājuši vispārējās vibrācijas un nelabvēlīgu meteoroloģisko faktoru ietekmē, piespiedu pozā, sēžot ergonomiski nepareizās darba vietās.

Trešā lielākā arodslimību grupa ir skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 23% (2002.g.1.p.g. – 54%). Šo arodslimību skaits salīdzinot ar iepriekšējā gada analoģu periodu samazinājies 2 reizes. Kā galvenie jāmin ergonomiskie darba vides riska faktori, fiziskās pārslodzes, nelabvēlīgs mikroklimats. Ar fiziskām pārslodzēm saistīto slimību diagnostika nereti ir novēlota un netiek savlaicīgi veikti rehabilitācijas pasākumi, jo darba devēji ne vienmēr nosūta darbiniekus uz obligātajām veselības pārbaudēm.

16% ir elpošanas sistēmas slimības (2002.g.1.p.g. – 15%), t.sk., 8 bronhiālās astmas, 2 elektrometinātāju pneimokoniozes un 2 silikozes (formētājam, traktoristam)

2 reizes pieaudzis saslimušo skaits ar infekcijas slimībām (hepatīts C- 18, tuberkuloze – 2 gadījumi). Šie arodslimnieki ir nodarbinātie veselības aprūpes iestādēs.

Arodslimnieku sadalījums pēc arodslimību grupām atbilstoši 10. Starptautiskās Slimību klasifikācijas orgānu sistēmu grupām parāda 2. grafiks.

2.grafiks. Arodslimnieku sadalījums pēc arodsaslimšanas grupām.

Rīgā un Rīgas rajonā ir 51% (2002.g.1.p.g. – 61%) no valstī konstatētajiem arodslimniekiem. Vislielākais arodslimnieku skaits ir transporta nozarē - 36% , no kuriem 18% saslimušo ir tramvaju un trolejbusu vadītāji (2002.g.1.p.g. – 34%), bet pārējie dzelzceļa refrīžeratoru vagonu mehāniķi un autovadītāji. Konstatētie arodslimnieki šajā nozarē bija ilgstoši pakļauti ergonomiskiem un fizikālajiem darba vides riska faktoriem.

Par 69% ir pieaudzis arodslimnieku skaits apstrādājošās rūpniecības uzņēmumos. Saslimušie ir apģērbu, pārtikas ražošanas un kokapstrādes uzņēmumos nodarbinātie. Šūšanas uzņēmumos arodsaslimšanas pārsvarā atklātas darbinieku obligātajās veselības pārbaudēs.

2002.gada 1.pusgada līmenī palicis arodslimnieku skaits veselības aprūpes nozarē – 18%. Medicīnas iestādēs saslimušie ir gan ārsti (ķirurgi, anesteziologi), gan laboratorijas darbinieki, gan medmāsas, gan citu profesiju pārstāvji ar dažādu darba stāžu. No arodsaslimšanu grupām visbiežāk ir apstiprinātas infekcijas slimības (hepatīts C – 13,

tuberkuloze –1), skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 7, saindēšanās u.c. ārēju iedarbību sekas –2.

Arodslimnieku skaits pieaudzis Limbažu, Daugavpils, Dobeles, Alūksnes, Talsu, Bauskas, Gulbenes, Madonas, Tukuma, Jēkabpils, Ogres, Liepājas, Preiļu, Valmieras rajonos. No šiem rajoniem lielākais arodslimnieku skaits reģistrēts Dobeles rajonā – 16 (saslimušie ir dažādu profesiju pārstāvji - slaucējas, svērāja, šuvējas, piegriezējas, pastniece, elektromontieris, laborante, pārdevēja, feldšere, 3 arodslimnieki A/S "Dobeles dzirnavnieks" - ekonomiste, autovadītājs, ekskavatora vadītājs), 11 reģistrēti Valmieras rajonā (10 saslimušie ir A/S "Valmieras stikla šķiedra" bijušie strādnieki, kuri ilgstoši strādājuši rūpnīcā.), 13 Daugavpils rajonā (arodslimības reģistrētas lokomotīves vadītājam un metinātājam VAS "Latvijas Dzelzceļš", 2 sintētisko šķiedru apstrādātājam A/S "Tolaram fibers", metinātājiem, šuvējām, pavārei, ārsta palīgam dažādu nozaru uzņēmumos).

Tāpat kā iepriekšējā gada 1.pusgadā Latvijā visvairāk arodslimnieku ir apstrādājošā rūpniecībā - 38% (2002.g.1.p.g. – 31%), tad seko transporta un sakaru nozare – 21% (2002.g.1.p.g. – 25%), veselības un sociālā aprūpē 14% (2002.g.1.p.g. – 14%) un lauksaimniecības, mežsaimniecības nozarē – 10% (2002.g.1.p.g. – 9%).

Izvērtējot arodslimnieku profesiju struktūru, redzams, ka visvairāk saslimušo šādās profesiju grupās – iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri – 33%, otrā vietā ir kvalificēti strādnieki un amatnieki – 21%, tad seko vienkāršo profesiju grupa – 15%, speciālisti – 15% un kalpotāji – 3%.

Arodslimnieku dzimuma un vecuma struktūras analīze parāda, ka 60% saslimušo ir sievietes (2002.g.1.p.g. – 59%). Visvairāk arodslimnieku ir vecumā no 45 līdz 54 gadiem – 40% (2002.g.1.p.g. – 42%), no 55 līdz 64 gadiem – 38% (2002.g.1.p.g. – 35%).

Izvērtējot arodsaslimšanas gadījumus pēc seku grupām, redzams, ka 58 % arodslimnieku turpina strādāt profesijā, kura izraisīja saslimšanu, 13% strādā citā darbā, 29% nestrādā.

Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija pirmreizēji 191 arodslimniekam noteikusi darbspēju zaudējumu procentos un 54 invaliditāti.

Arodslimību veicinoši apstākļi ir vairāku darba vides risku summēšanās, ilgstošs darba stāžs nesakārtotā darba vidē, kaitīgo faktoru ietekmē un tas, ka nodarbinātie ar veselības problēmām novēloti griežas pie ārsta. Jāatzīmē, ka ir pieaugusi darbinieku informētība par jautājumiem, kas saistīti ar viņu tiesībām. Cilvēki biežāk griežas attiecīgās institūcijās, lai saņemtu viņiem pienākošos kaitējuma atlīdzību par darbā gūto arodslimību un lai panāktu darba vides uzlabošanu. Tas liecina par to, ka darba devējiem jāparedz vairāk līdzekļu darba aizsardzības uzlabošanai uzņēmumos, lai nodrošinātu veselīgu un drošu darba vidi nodarbinātajiem. Rezultātā uzlabosies darba kvalitāte un samazināsies darbinieku slimības izmaksas.

Valstī nav noteikta kārtība, kādām institūcijām jāveic arodsaslimšanas gadījumu cēloņu izmeklēšana. Valsts darba inspekcija 2000. gadā sagatavoja un nosūtīja Labklājības ministrijas Darba departamentam tālākai virzīšanai normatīvo dokumentu projektu arodsaslimšanas izmeklēšanai.

Izvērstu analīzi skatīt pievienotajā pārskatā par 2003.gada 1.p.g. atzītām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem.

Pārskats par 2003 . gada 1. pusgadā atzītām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem

1	Reģionos reģistrētie arodsaslimšanas gadījumi	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Austrumvidzemes RVDI	16	6
	Alūksnes	5	-
	Balvu	3	4
	Gulbenes	3	-
	Madonas	5	2
	Dienvidu RVDI	15	12
	Aizkraukles	1	1
	Jēkabpils	5	3
	Ogres	9	8
	Kurzemes RVDI	21	19
	Liepājas	7	6
	Talsu	9	4
	Saldus	2	4
	Ventspils	1	2
	Kuldīgas	2	3
	Latgales RVDI	20	16
	Daugavpils	13	6
	Rēzeknes	5	6
	Ludzas	-	3
	Krāslavas	1	1
	Preiļu	1	-
	Rīgas RVDI	128	130
	Rīgas rajons	17	15
	Jūrmalas pilsēta	-	3
	Rīgas pilsēta	111	112
	Ziemeļvidzemes RVDI	22	14
	Cēsu	2	2
	Limbažu	9	1
	Valkas	-	1
	Valmieras	11	10
	Zemgales RVDI	30	17
	Jelgavas	3	5
	Bauskas	5	-
	Dobeles	16	9
	Tukuma	6	3
	Kopā:	252	214

2	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc dzimuma	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Sievietes	151	126
	Vīrieši	101	88
	Kopā:	252	214

3	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Valsts iestādes	16	26
	Akciju sabiedrības	94	56
	Sabiedrības ar ierobežotu atbildību	106	88
	Individuālie komersanti	6	-
	Pašvaldību uzņēmumi	17	35
	Sabiedriskās organizācijas	-	-
	Pārējie uzņēmumi	13	9
	Kopā:	252	

4	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc vecuma	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	no 0 līdz 18 gadiem	-	-
	no 18 līdz 24 gadiem	1	-
	no 25 līdz 34 gadiem	6	8
	no 35 līdz 44 gadiem	36	26
	no 45 līdz 54 gadiem	102	90
	no 55 līdz 64 gadiem	96	75
	virs 65 gadiem	11	15
	Kopā:	252	214

5	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc darba riska faktoru iedarbības laika	2003. gada 1.p.g.	1.p.g.
	līdz 5 gadiem	10	3
	no 6 līdz 10 gadiem	15	12
	no 11 līdz 15 gadiem	25	23
	no 16 līdz 20 gadiem	42	37
	no 21 līdz 30 gadiem	97	80
	no 31 līdz 35 gadiem	38	33
	no 36 līdz 40 gadiem	17	18
	ilgāk par 40 gadiem	8	8
	Kopā:	252	214

6	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc arodslimnieku kopējā darba stāža	2003. gada 1.p.g.	1.p.g.
	līdz 5 gadiem	1	-
	no 6 līdz 10 gadiem	4	-
	no 11 līdz 15 gadiem	4	10
	no 16 līdz 20 gadiem	18	9
	no 21 līdz 30 gadiem	67	68
	no 31 līdz 35 gadiem	71	53
	no 36 līdz 40 gadiem	52	46
	ilgāk par 40 gadiem	35	28
	Kopā:	252	214

7	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc arodsaslimšanu grupām atbilstoši 10. Starptautiskai Slimību Klasifikācijai	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Infekcijas un parazitārās slimības	20	10
	Audzēji [laundabīgi un pirmsvēža saslimšanas]	-	2
	Nervu sistēmas slimības	68	16
	Acs un tās palīgorgānu slimības	-	-
	Ausu un azauss paugura slimības	1	2
	Asinsrites sistēmas slimības	2	-
	Elpošanas sistēmas slimības [bronhiālā astma ,bronhīti , pneimokoniozes u.c.]	41	32
	Greimošanas sistēmas slimības	-	-
	Ādas un zemādas audu slimības	2	3
	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	57	116
	Urogenitālās sistēmas slimības	-	-
	Saindēšanās u.c. ārēju iedarbību sekas[vibrācijas slimšanu]	61	33
	Pārējās slimības	-	-
	Kopā:	252	214

8	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc cēloņu grupām	2003. gada 1.p.g.	2002 1.p.g.
	Kīmiskie faktori	6	13
	Fiziskās pārslodzes	33	26
	Fizikālie faktori	5	7
	Rūpnieciski aerosoli	6	1
	Aroda alergenī	-	3
	Ārstniecības līdzekļi	-	-
	Bioloģiskie faktori	1	10
	Kombinētu faktoru grupa	201	154
	Kopā:	252	214

9	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc seku grupām (darbspēju zaudējums)	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Noteikts darbspēju zudums % bez invaliditātes piešķiršanas	191	159
	Piešķirta invaliditāte	54	40
	Darbspēju zudums nav noteikts	7	24
	Kopā:	252	214

10	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc seku grupām (darba attiecības)	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
	Turpina strādāt profesijā (amatā), kura izraisīja saslimšanu	146	119
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	34	27
	Nestrādā	72	68
	Kopā:	252	214

11	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram	2003. gada 1.p.g.	2002. gada 1.p.g.
1.	Likumdevēji, valsts vecākas amatpersonas, vadītāji, t.sk.:	2	1
1.1.	Likumdevēji, valsts vecākas amatpersonas	-	-
1.2.	Kolektīvie vadītāji	1	-
1.3.	Vispārēji vadītāji	1	1
2.	Vecākie speciālisti, t.sk.:	18	24
2.1.	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri	-	1
2.2.	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	13	16
2.3.	Vecākie mācību iestāžu speciālisti	3	2
2.4.	Citi vecākie speciālisti	2	5
3.	Speciālisti, t.sk.:	37	31
3.1.	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	14	3
3.2.	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	20	13
3.3.	Mācību iestāžu speciālisti	-	2
3.4.	Citi speciālisti	3	3
4.	Kalpotāji, t.sk.:	8	-
4.1.	Iestāžu kalpotāji	6	-
4.2.	Klientu apkalpotāji	2	-
5.	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki, t.sk.:	7	2
5.1.	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	6	1
5.2.	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	1	1
6.	Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki, t.sk.:	4	7
6.1.	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	4	7
6.2.	Personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	-	-
7.	Kvalificēti strādnieki un amatnieki, t.sk.:	54	39
7.1.	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	7	5
7.2.	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu sfēru strādnieki	20	8
7.3.	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji	1	5
7.4.	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	26	21
8.	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri, t.sk.:	84	64
8.1.	Rūpniecisko iekārtu operatori	19	13
8.2.	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	16	12
8.3.	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un ceļšanas mašīnu un iekārtu operatori	49	39
9.	Vienkāršas profesijas, t.sk.:	38	56
9.1.	Tirdzn. un apkalpošanas sfēras vienkāršas profesijas	12	10
9.2.	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršas profesijas	14	7
9.3.	Raktuvju, celtniecības, rūpniecības un transporta vienkāršas profesijas	12	39
	Kopā:	252	214

12	Arodsaslimšanas gadījumu sadalījums pēcekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACEklasifikatoram	2003. gada 1.p.g.	2002 . gada 1.p.g.
	A - Lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība	26	19
	01 Lauksaimniecība, medniecība un ar to saistītie pakalpojumi	25	17
	02 Mežsaimniecība, kokmateriālu sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi	1	2
	B - Zvejniecība	-	2
	05 Zvejniecība, zivjaudzētavu un zivsaimniecību darbība, ar zvejnīcību sistīti pakalpojumi	-	2
	C - Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	1	1
	10 Kūdras ieguve	-	-
	11 Pakalpojumi, izņemot izpētes darbus	-	-
	12 Urāna un torija rūdu ieguve	-	-
	13 Metāla rūdu ieguve	-	-
	14 Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	1	1
	D - Apstrādājošā rūpniecība	96	67
	15 Pārtikas produktu un dzērienu ražošana	23	13
	16 Tabakas izstrādājumu ražošana	-	-
	17 Tekstilizstrādājumu ražošana	9	9
	18 Apģērbu ražošana, kažokādu apstrāde un krāsošana	11	5
	19 Ādu mīcēšana un apstrāde; čemodānu, somu un taml.; zirglietu un apavu ražošana	1	1
	20 Koksnes, koka, korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	14	5
	21 Celulozes, papīra un papīra izstrādājumu ražošana	1	1
	22 Izdevējdarbība, poligrāfija un ierakstu producēšana	-	3
	23 Koksa, naftas pārstrādes produktu un kodoldegvielas ražošana	-	1
	24 Ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana	12	2
	25 Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	1	1
	26 Pārējo nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	2	10
	27 Metālu ražošana	1	-
	28 Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	5	5
	29 Citur neklasificētu mašīnu un iekārtu ražošana	4	4
	30 Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	-	-
	31 Citur neklasificētu elektrisku mašīnu un iekārtu ražošana	3	2
	32 Radio, televīzijas, sakaru iekārtu un aparatūras ražošana	2	-
	33 Medicīnisko, precīzijas un optisko instrumentu, pulksteņu ražošana	1	1
	34 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	-	-
	35 Pārējo transporta līdzekļu ražošana	2	2
	36 Mēbeļu ražošana; citur neklasificēta ražošana	4	2
	37 Otreizējā pārstrāde	-	-
	E - Elektroenerģija, gāzes un ūdens apgāde	4	4
	40 Elektroenerģija, gāzes, tvaika un karstā ūdens apgāde	3	4
	41 Ūdens ieguve, attīrīšana un sadale	1	-
	F - Būvniecība	10	14
	45 Būvniecība	10	14

G - Vairum-mazum tirdzniecība; automobiļu, motociklu, individuālas lietošanas priekšmetu, sadzīves aparātūras un iekārtu remonts	9	7
50 Automobiļu un motociklu pārdošana, tehniska apkope, remonts, degvielas mazumtirdzniecība	2	4
51 Vairumtirdzniecība un komisijas tirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	-	1
52 Mazumtirdzn.(izņ.auto-moto); individ, lietošanas priekšm. , sadzīves aparātu, iekārtu remonts	7	2
H - Viesnīcas un restorāni	3	-
55 Viesnīcas un restorāni	3	-
I - Transports, glabāšana un sakari	53	53
60 Sauszemes transports, cauruļvadu transports	43	47
61 Ūdens transports	-	1
62 Gaisa transports	-	-
63 Transporta papildsrbību un palīgdarbību veidi, tūrisma aģentūru darbība	3	3
64 Pasts un sakari	7	2
J – Finanšu starpniecība	-	-
65 Finanšu starpniecība, izņemot apdrošināšanu un pensiju finansēšanu	-	-
66 Apdrošināšana un pensiju finansēšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	-	-
67 Finanšu starpniecību papildinoša darbība	-	-
K - Zinātniskās pētniecības darbs	1	2
70 Operācijas ar nekustāmo īpašumu	-	-
71 Mašīnu un iekārtu(bez operatora),individuālās lietošanas priekšmetu un sadzīves aparātūras un iekārtu izmantošana	-	-
72 Datori un ar tiem saistītas darbības	-	1
73 Zinātniskās pētniecības darbs	-	-
74 Cita komercdarbība	1	1
L - Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	3	1
75 Valsts pārvalde un aizsardz.; obligātā soc. apdrošin.	3	1
M - Izglītība	4	10
80 Izglītība	4	10
N - Veselība un sociālā aprūpe	36	31
85 Veselība un sociālā aprūpe	36	31
O - Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi	6	3
90 Notekūdeņu un atkritumu likvidēšana, attīrīšana un pārējās darbības	2	1
91 Citur neklasificētu organizāciju darbība	-	-
92 Atpūta, kultūra un sports	2	1
93 Pārējo pakalpojumu sniegšana	2	1
P - Individuālās mājsaimniecības ar algotu darba spēku	-	-
95 Individuālās mājsaimniecības ar algotu darba spēku	-	-
Q - Ekstrateritoriālās organizācijas un institūcijas	-	-
99 Ekstrateritoriālās organizācijas un institūcijas	-	-
Kopā:	252	214

13	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2003. gada 1.p.g.	2002 . gada 1.p.g.
	Kaitīgo faktoru laboratorijas mērījumi ir/nav veikti	95/150	73/138
	Darba drošības instrukcijas ir/nav	208/37	178/33
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	95/150	70/141
	Izsniegti IAL/nav izsniegti	184/61	151/60
	Riska novērtēšana ir/nav veikta	61/184	36/173
	Citi		

Stratēģijas un analīzes daļa

Valsts darba inspektoru - higiēnistu darbība 2003. gada pirmajā pusgadā.

Valsts darba inspektoru - higiēnistu (higiēnisti) darbs reģionos 2003.gada 1.pusgadā bija organizēts atbilstoši Valsts darba inspekcijas darbības programmai, katra reģiona darba plānam un noteiktajām prioritātēm. Pārskata periodā higiēnisti piedalījās uzņēmumu apsekošanā, apmācībā, kā arī konsultēja valsts darba inspektoros, darba devējus un darbiniekus, izmeklēja arodsaslimšanas gadījumu cēloņus konkrētā uzņēmumā, analizēja situāciju uzņēmumos darba higiēnas un arodveselības jomā. Valsts darba inspekcijas funkcionālo daļu higiēnisti turpināja aktīvu dalību reģionu higiēnistu darba problēmu risināšanā un jauno valsts darba inspektoru apmācībā. Valsts darba inspektori - higiēnisti no reģioniem kopā piedalījās 41 profesionālās kvalifikācijas celšanas pasākumā.

Atbilstoši plānam turpināja strādāt darba higiēnas un arodveselības atbalsta grupa (DHAV AG). 2003.gada 1.pusgadā DHAV AG notika 2 sanāksmes, kurās izskatīja:

1. 25.03.2003.

- higiēnistu darba pārskata rezultātus un arodsaslimšanas gadījumu analīzi par 2002. gadu. Nolēma apkopot neskaidros jautājumus, kuri saistīti ar darba vietas higiēnisko raksturojumu pieprasīšanu un tikties ar P. Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu konsultatīvās komisijas speciālistiem, lai pārrunātu problēmas, kas saistītas ar darba vietas higiēnisko raksturojumu pieprasīšanu un arodslimību apstiprināšanu. 10.04.2003. DHAV AG tikās ar Aroda un radiācijas centra ĀKK arodslimības priekšsēdētāju un vienojās, ka līdz MK noteikumu pieņemšanai par arodslimību izmeklēšanas kārtību, VDI uz ĀKK arodslimības pieprasījumiem turpinās sniegt izziņas par potenciālo arodslimnieku darba vietām slēgtos, likvidētos uzņēmumos.

- informatīvi – metodiskā materiāla projektu par 21.05.2002. MK noteikumiem Nr.189 “Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskām vielām” un nolēma papildināt šo materiālu, norādot saimnieciskās darbības jomas, kurās strādājošie ir saskarē ar bioloģiskajiem aģentiem.

2. 8. – 9. 05.2003. Gulbenē

- informatīvi - metodisko materiāla projektu “Darba vietas ergonomiskā analīze”, papildinājumus informatīvi – metodiskā materiāla projektam par 21.05.2002. MK noteikumiem Nr.189 “Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskām vielām”. Šie informatīvi – metodiskie materiāli tika apstiprināti 2003.gada maijā.

- valsts darba inspektori – higiēnisti dalījās pieredzē par informatīvi -metodisko darbu reģiona prioritāro uzņēmumu apsekošanā.

2003. gada martā tika apkopoti 2002. gada nogalē reģionālo Valsts darba inspekciju veiktie aptaujas rezultāti darba devējiem un darba ņēmējiem par aktuāliem darba drošības un arodveselības jautājumiem, lai noskaidrotu, kā darba devēji un nodarbinātie izprot kaitīgos faktorus, kādas ir problēmas, izvērtējot un novēršot darba drošības un arodveselības riskus darba vidē. Vēl joprojām uzņēmumos galvenā uzmanība tiek veltīta ķīmiskiem, bioloģiskiem, fizikāliem, mehāniskiem riska faktoriem, bet fiziskās pārslodzes, ergonomiskie, organizatoriskie un psiholoģiskie faktori parasti netiek ņemti vērā, kaut arī katru gadu pieaug saslimušo skaits ar skeleta - saistaudu – muskuļu un nervu slimībām. Darba devējiem jāturpina darba vides risku novērtēšana darba vietās un jānodrošina veselīga un droša darba vide nodarbinātajiem.

Valsts darba inspektori – higiēnisti iepazinās ar Starptautisko ētikas kodeksu arodveselības speciālistiem un deva savu novērtējumu. Apsprieda jautājumu par arodveselības un darba drošības sistēmu Latvijā. Piedalījās Starptautiskās darba organizācijas anketēšanā par

smēķēšanu darbā. Kā arī apkopoja materiālus par azbesta saturošo materiālu pielietošanu reģionu uzņēmumos un MK noteikumu “Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu” ievērošanu. Piedalījās Latvijas arodslimību ārstu asociācijas konferencē par arodslimībām un sniedza informāciju par VDI veikto analīzi par 2002.gadā atzītām arodslimībām un to izveidošanās cēloņiem.

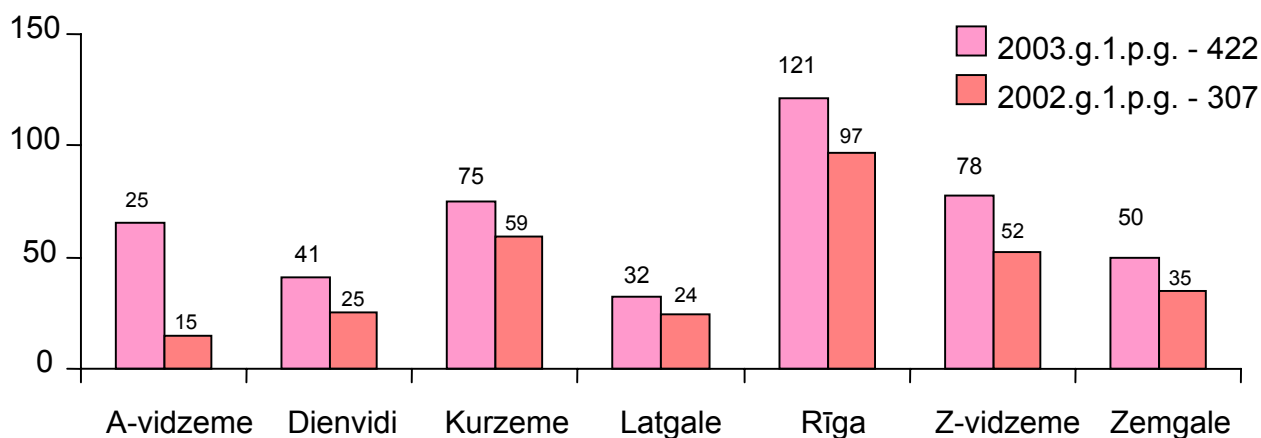
Izmantojot Valsts darba inspekcijas rīcībā esošos mērinstrumentus, Valsts darba inspekcijas darbinieki uzņēmumos un iestādēs veica darba vides novērtēšanu, izsniedzot 55 ekspresmērījumu (apgaismojuma, trokšņa līmeņa) protokolus. Neskatoties uz to, ka nav normatīvo aktu par apgaismojuma robežvērtībām, mērījumu rezultātus izvērtēja kopā ar darba devējiem un nepieciešamības gadījumā ieteica veikt darba apstākļu uzlabošanu vai izsniegt nodarbinātajiem atbilstošus individuālos aizsardzības līdzekļus.

Lai paaugstinātu valsts darba inspektoru kompetenci arodveselības jomā, higiēnisti organizēja 25 pasākumus un sniedza viņiem 31 konsultāciju jauno normatīvo dokumentu un izstrādāto metodisko norādījumu pielietošanā, 44 gadījumos analizēja inspektoru darbu arodveselības jomā pēc aktiem - rīkojumiem un praksē, kā arī sagatavoja palīgmateriālus par darba higiēnu un veselības aizsardzību. Iegūtās zināšanas valsts darba inspektori pielietoja uzņēmumu apsekošanā. Tas palīdzēja darba devējiem sakārtot darba vidi. Tomēr galvenās problēmas uzņēmumos vēl joprojām ir saistītas ar darba drošības un veselības aizsardzības profilaktiskajiem pasākumiem: nekaitīgas tehnoloģijas iegāde, kvalificēta darba aizsardzības speciālista trūkums, kompetenti uzņēmumi, kas palīdzētu noteikt darba vides riskus, lieli finansiālie izdevumi.

Higiēnisti 2003. gada 1.pusgadā veiksmīgi sadarbojušies ar masu medijiem, skaidrojot darba devējiem un darba ņēmējiem aktuālus arodveselības jautājumus. Analizējot higiēnistu darbu kopumā konstatēts, ka atskaites periodā Valsts darba inspektori reģionos veica 5403 uzņēmumu, iestāžu un organizāciju apsekojumus, no tiem higiēnisti paši vai kopā ar inspektoriem 422 vai 8 % no visiem apsekojumiem. Lai sekmētu darba devēju, arodslimību ārstu, sadarbības partneru, higiēnisko laboratoriju darbu un informācijas apmaiņu darba higiēnas un arodveselības jomā, higiēnisti apmeklēja 62 veselības aprūpes iestādes, pašvaldības, sadarbības partnerus, laboratorijas u. c. organizācijas, sagatavoja 507 dažādus dokumentus un materiālus, t.sk., 352 darbavietas higiēniskos raksturojumus un izziņas.

.Katra reģiona higiēnista līdzdalības aktivitāte uzņēmumu apsekošanā redzama 1. grafikā.

1. grafiks. Higiēnistu apsekotie uzņēmumi.

Tabulā Nr.1 atspoguļotas valsts darba inspektoru - higiēnistu kopējās aktivitātes 2003.gada 1. pusgadā.

Tabula Nr.1

Nr.p.k.	Darbības	2003.g. 1.p.g.	2002.g. .1.p.g.
1.	Higiēnista veiktie uzņēmumu apsekojumi – kopā	422	307
	tajā skaitā:		
1.1.	kopā ar inspektoriem par darba higiēnas un arodveselības jautājumiem:	120	102
	a)apmācot darba higiēnas un arodveselības jautājumu preventīvo uzraudzību	21	17
	b) pēc inspektora uzaicinājuma, neskaidrus vai specifiskus jautājumus	51	47
	c) piedaloties uzņēmumu kompleksās pārbaudes	8	4
	d) veicot mērķa pārbaudes un/vai cita veida akcijas	35	30
	e) citi iemesli	5	4
1.2.	sagatavojot DVHR vai citu informāciju arodslimību ĀKK - kopā:	269	192
	a) kopā ar inspektoriem	31	43
	b) patstāvīgi	238	149
1.3.	dažādu iemeslu dēļ higiēnista patstāvīgi veikti apsekojumi - kopā:	33	13
	a) izskatot iesniegumus	1	1
	b) pieņemot objektus/iekārtas	6	2
	c) citi iemesli, arī “savu” rīkojumu izpildes kontrole	24	7
	d) mērķa pārbaudes vai cita veida akcijas	2	3
2.	Higiēnista veiktie apmeklējumi iestādēs, organizācijās - kopā:	62	68
	a) veselības aprūpes iestādēs un ārstniecības prakses vietās	17	23
	b) pašvaldībās un/vai to nozaru institūcijās	11	19
	c) VVC, SAP, VSI u.c. sadarbības partneru teritoriālajās institūcijās	24	22
	d) citi apmeklējumi (mērījumu laboratorijas, vides dienesti u.c. iestādes)	10	4
3.	Higiēnista sagatavoti akti-rīkojumi - kopā:	132	120
	a) - kopā ar inspektoru piedaloties apsekojumā (izpildi kontrolē inspektors)	112	106
	-konstatēti darba higiēnas/arodveselības prasību un citi pārkāpumi	794	744
	b) -patstāvīgi veicot apsekojumu (izpildi kontrolē higiēnists)	20	14
	- konstatēti darba higiēnas un arodveselības prasību un citi pārkāpumi	187	134
	Kopā reģionā veikti ekspresmērījumi (protokoli vai ieraksti aktā-rīkojumā)	55	53
4.	Higiēnista sagatavotie pārējie dokumenti un materiāli - kopā:	507	344
	a) arodslimību ĀKK nosūtīti DVHR vai informatīva uzziņa vai akts	352	245
	b) atbildes uz personu iesniegumiem vai institūciju vēstulēm	16	9
	c) akti par darbinieku OVP organizāciju VA iestādēs vai pie ārstniecības personām	1	3
	d)informācija MADEKKI, VSI, VVC, SAP u.c. sadarbības partneriem	72	37
	e) atzinumi, ierosinājumi DHAV grupai, analīze par arodveselības jomu RVDI	14	24

	f) citi sagatavoti materiāli, dokumenti:	52	26
5.	Apmācības, konsultatīvais, metodiskais darbs reģiona inspektoriem - kopā:	214	106
	a) plānotos informatīvos/mācību pasākumos par arodveselības jautājumiem	25	22
	b) aktuāli skaidrojumi par valsts normatīvu, NTD metodiku pielietošanu	31	25
	c) inspektoru darba arodveselības jomā analīze pēc aktiem-rīkojumiem un praksē	44	49
	d) citi pasākumi (palīgmateriāli)	114	10
6.	VDI publicitātes veidošanas pasākumi (informācija, mācību) – kopā:	135	167
	a) informācija rajonu/vietējās pašvaldībās un nozaru auditorijās	24	21
	b) konsultācijas uzņēmumos, iestādēs un sabiedriskās organizācijās	105	142
	c) citi pasākumi	6	4
7.	Publikācijas un uzstāšanās masu medijos	13	7
8.	Pārējie darbības rezultāti - kopā:	47	65
	tajā skaitā:		
	administratīvie sodi darba devējiem	6	1
	uzņēmuma, iecirkņa, iekārtas darbības apturēšana/brīdinājums par apturēšanu	-	1
	piepalīdzības profesionālās kvalifikācijas celšanas pasākumos	41	63

*) pārskata tekstā atspoguļo higiēnista darbības saturu, piemērus, tēmas utt., bet neatkārto šeit norādītos skaitļus

Stratēģijas un analīzes daļa